

Referanse:

Bichsel M., Bichsel M., Thyllen A. 2017. Naturverdier for lokalitet Ødemørk, registrert i forbindelse med prosjekt Frivilligvern 2016. NaRIN faktaark. BioFokus. (Weblink: <http://borchbio.no/narin/?nid=5926>)

Referansedata

Fylke: Akershus
Kommune: Vestby
H.o.h.: 50-90moh
Areal: 3068 daa

Prosjektilhørighet: Frivilligvern 2016
Inventør: MBI, ATH
Vegetasjonsone: boreonemoral 100% (3070 daa)
Vegetasjonseksjon: O1-Svakt oseanisk

Sammendrag

Lokaliteten Ødemørk ligger ved Ødemørk gård, helt i sørspissen av Vestby kommune i Akershus fylke. Området huser en forholdsvis høy andel med høyproduktiv granskog med til dels grov skog og en del død ved i partier. Granskogen er ikke kalkrik, men har høy bonitet. Spredt finnes verdifulle innslag av middelaldrende og eldre osp som har begynt å danne en del død ved. Topografien er et svakt kupert landskap, med noe tykkere humussjikt i forsenkninger og mer grunnlendt furuskog på høyereliggende partier. Vegetasjonstyper i lavereliggende deler er dominert av blåbær- og småbregneskog med mindre innslag av fattig-intermediær sumpskog og myr, og sjelden også svak lågurtskog. Høyereliggende deler er preget av fattige vegetasjonstyper som lyng- og bærlýngskog. Skogen er generelt ikke biologisk gammel og har i liten grad skoglig kontinuitet eller kontinuitet i død ved.

De høyproduktive delene av området representerer en skogtype som er sjelden i Norge pga. storstilt oppdyrking av denne typen arealer. Verdien ligger totalt sett mellom lokal (*) og regional verdi (**). Vi mener å kunne forsvare to stjerner ut fra områdets sjeldenhet med mye høyproduktiv lavlandsskog og med et stort fremtidig potensial for å huse arter med denne typer miljøer som levested. Vi mener også at det med et slikt fokus er riktig å inkludere en del areal som enda i dag har mer karakter av produksjonsskog enn av skog.

Området oppfyller i stor grad den generelle mangelen ved skogvernet om å være et lavereliggende og høybonitets skogområde (Framstad et al. 2002, 2003). I tillegg oppfylles i noen grad mangelen som går på å fange opp rike skogtyper og sumpskog.

Feltarbeid

Området ble befart i løpet av to dager 12.10. (M. Bichsel) og 17.10.2016 (M. Bichsel og A. Thyllén) og hele området ble rimelig godt undersøkt.

Tidspunkt og værets betydning

Registreringen ble foretatt noe sent på høsten for både bakkelevende sopp, karplanter og insekter. Det var overskyet og regnvær med ca 5 grader.

Utvelgelse og undersøkelsesområde

Området er foreslått for frivillig vern av grunneier. Ødemørk er tilbudt gjennom ordningen med frivillig vern i regi av Miljødirektoratet, Fylkesmannen i Oslo og Akershus og grunneierne. Tilbudt areal (undersøkelsesområdet) var på 3086.3 dekar.

Tidligere undersøkelser

Flere naturtyperlokaliteter har blitt utfigurert i tidligere undersøkelser:

Lokaliteten "Ødemørk nord" (BN00018300, gammel gransumpskog) ble først kartlagt av Røsok i 2000 og så oppdatert av Ulrika Jansson (BioFokus) i 2012. Oppdatering ble gjort i forbindelse med kvalitetessikring av naturtyperlokaliteter tidligere kartlagt som rik sumpskog.

Ishavet ble vernet som naturreservat i 1981 i forbindelse med verneplan for myr. Naturtyperlokaliteten "Ishavet NR" (BN00018217, A-verdi) ble kartlagt som intakt lavlandsskog av BioFokus i 2012.

På oppdrag fra Vestby kommune, ble det gjennomført registrering av nøkkelbiotoper og restaureringsbiotoper på eiendommen Ødemørk i Vestby kommune, sommeren 2000. Feltarbeidet ble gjennomført av Øystein Røsok (Skogtakst). Biotope-ene samt skjøtselforslag av biotopene er beskrevet i rapporten av Røsok (2000).

I tillegg har Siste Sjanse (nå BioFokus) i løpet av 2002, 2003 og 2004 foretatt kartlegging og verdivurdering av viktige naturtyper etter DN-håndbok 13 i Vestby kommune. Arbeidet har dels bestått i gjennomgang av eksisterende litteratur og dels i oppsøkende feltarbeid. Kartleggingen har vært samkjørt med MiS-kartlegging i skog og oppdatering av viltkart. Røsoks beskrivelse av nøkkelbiotopene på Ødemørk er en del av denne rapporten (Blindheim & Olsen 2004). Følgende lokaliteter fra Røsok (2000) ble i denne forbindelse lagt inn som naturtyper i Naturbase: "Ishavet nord II" (BN00018302, gammel barskog), "Ishavet nord I" (BN00018301, gammelt ospesholt), "Ishavet vest" (BN00018469, gammel barskog), "Slettemåsan nord" (BN00018214, gammel granskog) og "Slettemåsan vest" (BN00018299, gammel granskog).

Beliggenhet

Ødemørk-eiendommen ligger helt i sørspissen av Vestby kommune i Akershus. Området ligger øst for E6, sør for Sonsveien, nord for Slettemosen med Ishavet-naturreservat som avgrensning mot øst. Hele Ishavet naturreservat er en del av verneforslaget inkludert den søndre spissen av myra som strekker seg inn i Moss kommune.

Nord for lokalitetens sentrum ligger det en landbruksområde med noen bygninger og inngjerdede enger. Denne delen er ikke en del av undersøkelsesområdet.

Naturgrunnlag

Topografi

Lokaliteten ligger mellom 50 - 90 m o. h. Hele området er noe kupert med koller, åser og dalsøkk. I østkanten av området ligger en flatmyr (Ishavet-naturreservat) som strekker seg over ca. 1.5 km langs et nord-sørgående dalsøkk.

Geologi

Det går en diagonal skille gjennom helle undersøkelsesområde, som deler området i omtrent to like store deler med forskjellig berggrunn. Nord- og østdelen inneholder diorittisk til granittisk gneis eller migmatitt, mens sør- og vestdelen er dekket av granittisk øyegneis. Forskjellen i bergarter har minimal økologisk betydning. Berggrunnen i hele området gir kun grunnlag for fattig vegetasjon.

Området ligger i sin helhet under marin grense. Omtrent 70% av området er dekket av et tynt humusdekke og bart fjell, resten er dekket av ca. 20% tynne hav-/ strandavsetninger og ca. 10 % torv og myr. (NGU, 2017)

Vegetasjonsgeografi

Vegetasjonseksjon: O1-Svakt oseanisk, vegetasjonsone: boreonemoral 100% (3070 daa) .

Området ligger i svakt oseanisk seksjon i boreonemoral sone.

Klima

Nærheten til havet i kombinasjon med fuktighetsstabiliserende løsmasser og storvokst granskog i dalsøkkene gir et relativt humid miljø som kan være interessant for arter som er knyttet til slike miljøer.

Vegetasjon og treslagsfordeling

Hele undersøkelsesområde er dominert av kalkfattig barskog, men til dels på høy bonitet, med innslag av lågurtskog, fattig-intermediær sumpskog, fattig myr og tresatt myr. Fordelingen av vegetasjonstypene er i stor grad definert fra topografien i området. Det svakt kupert landskapet er dominert av furuskog på kollene med granskog i overgang til sumpskog og myr i forsenkninger.

Furuskogen består av lav-, lyng- og bærlyngskog (etter NiN 2.0) med reinlav, røsslyng, tyttebær, blokkebær og blåbær som dominerende innslag i feltsjiktet. Furu er det dominerende treslaget med en del ispedd bjørk, gran, osp, rogn og enkelte trollhegg og eik (i busksjikt).

Skogen i områder med litt tykkere humuslag er dominert av gran og furu på god bonitet, og med større eller mindre innslag av boreale løvtrær som bjørk, osp og rogn. Grunntype etter NiN 2.0 er bærlyng- og blåbærskog. Feltsjiktet er dominert av blåbær, etasje- og storbjørnemose. I midtre og sørlige deler er det i tillegg noe innslag av unge edellauvtrær som eik og lind, men mengden er marginal. I de samme områdene finnes det også innslag av svak lågurtskog. Rett nord for landbruksområdet som ligger midt i undersøkelsesområdet ble det registrert hassel og en liten flekk av lågurtskog mellom vegkanten og beiteområdet. Sør for landbruksområdet ble det i tillegg registrert noen flekker med høgstaudevegetasjon.

I dalsøkkene, forsenkninger og langs bekkene (delvis grøfter) treffer man på sumpskog. De fleste sumpskogene i området er fattige, men intermediære og litt rikere typer forekommer. Dominerende treslag er gran, vierarter og svartor. Vanlige arter i feltsjiktet er lyssiv, storbjørnemose, stjernestarr og hengeving.

Det forekommer også noen myrflater som oftest er tresatte med furu og bjørk og med innslag av gran og svartor. I felt- og bunnsjikt dominerer torvmoser, tranebær og myrull (*Eriophorum* sp.).

Enkelte nakne bergvegger forekommer. Ofte er de forholdsvis humide og skyggefulle.

Skogstruktur og påvirkning

Granskogen utenfor kjerneområdene er generelt eldre, svakt sjiktet og noe ensaldret. Noen områder, spesielt i sørdelen er derimot sterkt ensaldret, har et plantet produksjonspreg og er mørke og tette, til dels uten død ved, og med et nesten fraværende marssjikt. Sør for bebyggelsen finnes også et større stråk med hogstflater.

Store deler av de lavereliggende, ofte forsumpede partiene bærer enda preg av tidligere grøfting. Grøftingspåvirkningen er til dels fortsatt pågående men på de fleste steder uten kanalisierende effekt, og grøftene vil etter hvert gro igjen. Her finnes det ofte relativt store mengder av stående dødved, som tyder på at grøftingsintensiteten er redusert. Skog som står på slik høybonitetsmark har antagelig til dels vært produksjonsskog og beitemark for ikke så lang tid siden. Skogen her har ofte ingen tegn til kontinuitet.

Et stort område av grøftet høybonitetesskog ligger nord for parkeringsplassen. Området har fortsatt store grøfter med stående vann, men mengden av dødved tyder på at grøftingspåvirkningen forsvinner. I forholdsvis nær framtid kan dette område utvikle seg til et sumpskogsområde. Området står i forbindelse med et større sumpområde i øst, utenfor undersø-

kelsesområdet.

Furuskogen på kollene er stort sett lys og åpen, flersjiktet og fleraldret, men mest uten riktig gamle trær og sparsomt med dødvedelementer. Likevel finnes det, fordelt over hele undersøkelsesområdet, både flersjiktete og fleraldrete skogarealer med enkelte store og gamle trær og med noe stående og liggende dødved. Grantrærne ligger i slike områder i snitt på ca 30-35 cm dbh, og blir maksimalt opp mot 50 cm. Furutrær ligger i snitt på ca. 30 cm dbh og med et maksimum av 50-70 cm dbh og bjørk på ca. 40 cm dbh.

I kjerneområdene Ishavet nord I (1), Ishavet nord II (2) og Slettemåsan nord (4) er skogen mer flersjiktet og mengden gamle trær er delvis betydelig høyere. Stedvis har skogen i kjerneområdene en god del død ved i form av lite til middels nedbrutte læger og noen tørrtrær og gadd. Alderen er vanskelig å anslå, men gode vekstforhold tilsier ikke veldig høy alder. Bjørk og osp kommer opp mot henholdsvis 50 og 60 cm dbh, men snittet ligger langt lavere. Kjerneområdet Ishavet vest (3) inneholder, i tillegg til eldre høybonitet granskog, et fuktdrag med intermedier - rik sumpskog som domineres av svartor og gran.

Det finnes en del konsentrasjoner av eldre osp, trolig rester av eldre løvsuksesjoner på tidligere hogstflater, men som nå står i tett granskog. Det er ingen foryngelse av osp i disse områdene. Enkelte grove osper står også i nyere flater, og her kan det være bedre potensial for nye løvsuksesjoner.

Ødemørk er et kjent friluftslivområde med flere stier, skogsbilveger og skiløyper som fører gjennom undersøkelsesområdet. Nordvest for Ødemørk gården finnes det en slags installasjon for skytetrening og i sørvest ligger en tilrettelagt plen.

Kjerneområder

I det følgende listes informasjon om de avgrensede kjernelokalitetene i området Ødemørk. Nummereringen referer til inntegninger vist på kartet.

1 Ishavet nord I

Naturtype: Gammel lavlandsblandingsskog - Boreonemoral gran-blandingsskog Areal: 7,4daa
BMVERDI: C

Innledning: Lokaliteten er registrert i oktober 2016 av Anders Thylén og Madlaina Bichsel, BioFokus, i forbindelse med kartlegging for Frivillig vern 2016. Lokaliteten erstatter den gamle lokaliteten (BN00018301), som ble kartlagt i 2000 av Øystein Røsok (Røsok 2000) og lagt in i Naturbase av BioFokus i forbindelse med kartlegging og verdisetting av naturtyper i Vestby kommune i 2003 (Blindheim & Olsen 2004).

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger NNV for Ishavet naturreservat (VV00000839). I sørøst grenser lokaliteten mot en hogstflate. Ellers er grensene definert av topografi og forekomst av grove ospetrær. Lokaliteten ligger i et dalsøkk med bergvegger i vest og sør og en slakere kulle på østsiden.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten er kartlagt som «gammel lavlandsblandingsskog» iht. utkast til nytt faktaark (T. H. Hofton, 2014). Naturverdien er knyttet til stor forekomst av eldre osp. Lokaliteten er dominert av tett og relativt ung granskog med få furutrær, men med stort innslag av grov osp, dog ikke i rene bestander. Av annet lauv ble det observert noen få bjørk og rogn. De dominerende grunntypene etter NiN er svak lågurt- og blåbærskog. Skogen er skyggefull og feltsjiktet er marginalt utviklet. Det virker som om skogen har en jevnt høy luftfuktighet og er ganske mørk med til dels høy mosedekning på nedre deler av stammer og greiner til både løvtrær og grantrær. Dette skyldes trolig topografien med bratte bergvegger og koller som omkranser lokaliteten. Bergveggene er noe dekket av moser og bregner.

Bruk, tilstand og påvirkning: Granskogen er relativt ung, ganske tett og en-tosjiktet. Det har trolig vært en periode med løvsuksesjon etter tidligere hogst (gamle stubber vitner om dette), hvoretter granbestanden er kommet opp de siste 30-50 år. Det er kun gamle osper, og ingen foryngelse i ospebestanden. Det er noe liggende død ved av osp og stedvis en god del død ved av lite til middels nedbrutte granlæger og noe gadd. De grove ospetrærne (opp til 60cm diameter) er påvirket av lysmangel.

Det er noe slitasje og noe plukkhogst på grunn av en tursti som fører tvers gjennom lokaliteten. Muligens har dette inngrepet og nærheten til hogstflate ført til vindfelling av flere trær i sørdelen som følge av kanteffekter.

Artsmangfold: Det er tidligere registrert grønsko (*Buxbaumia viridis*) (NT), men ved befaringa i 2016 ble det ikke funnet noen rødlistede arter. Det kan i noen grad skyldes at befaringa var noe seint i vegetasjonsperioden.

Fra lungneversamfunnet ble det kun funnet den svake signalarten stiftfilltav på et par trær. Lokaliteten er svært skyggefull, derfor regnes potensialet for interessante lavarter å være ganske lav. Potensial for både mose- og vedsopparter vurderes å være bedre. Det store innslaget av grov osp medfører et visst potensial for spettefugl og andre hulrugere.

Fremmede arter: Det er ikke registrert noen fremmede arter innenfor lokaliteten, men det ble registrert rødhyll (*Sambucus racemosa*) i nærheten.

Del av helhetlig landskap: Bestand av relativt grov osp finnes et par steder innenfor eiendommen, foryngelse er imidlertid nesten fraværende.

Verdivurdering: Lokaliteten er ikke særlig stor og er i tillegg noe påvirket av kanteffekter fra hogstflaten i sørøst. Det dokumenterte arts mangfoldet er begrenset, men potensialet knyttet til skogtypen vurderes som godt. Naturverdien er først og fremst knyttet til de grove ospetrærne, som er sjeldne elementer både i nærområdet og på regionalt nivå. Naturverdien knyttet til osp står i fare for å forsvinne, og det er trolig behov for tiltak for å opprettholde verdien på sikt. Det finnes en god del død ved i lokaliteten selv om de fleste befinner seg i tidlige nedbrytningsfaser.

Lokaliteten vurderes å være lokalt viktig (C-verdi).

Skjøtsel og hensyn: Lokalitetens viktigste naturverdier ligger i andelen grov osp. Den tette granbestanden gjør at det er for skyggefullt for at ospa skal kunne forynge seg, og i tillegg til at potensial for epifyttflora på osp og bergvegger begrenses. En måte å sikre naturkvalitetene ville være å tynne ganske kraftig i granbestanden. Liggende dødved som berører stien kan flyttes men bør forbli i lokaliteten.

2 Ishavet nord II

Naturtype: Gammel barskog - Gammel furuskog
BMVERDI: C

Areal: 31,8daa

Innledning: Lokaliteten er registrert i oktober 2016 av Anders Thylén og Madlaina Bichsel, BioFokus, i forbindelse med kartlegging for frivillig vern. Lokaliteten erstatter den gamle lokaliteten (BN00018302), som ble kartlagt i 2000 av Øystein Røsok (Røsok 2000) og lagt in i Naturbase av BioFokus i forbindelse med kartlegging og verdisetting av naturtyper i Vestby kommune i 2003 (Blindheim & Olsen 2004).

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nord for Ishavet naturreservat (VV00000839) og nordøst i undersøkelsesområde. Hele lokaliteten er omgitt av noe yngre furuskog på koller og fattig sump- og myrskog i dalene.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten er kartlagt som «gammel furuskog» iht. utkast til nytt DN 13- faktaark (T. H. Hofton, 2014). Den er dominert av eldre fattig furuskog med noen grove og gamle furu- og grantrær. Av lauv ble det observert noen få bjørk, osp, rogn og vier, også noen grove lauvtrær. Det vokser også en god del einer i område. De dominerende grunntypene etter NiN er bærlyng- og lyngskog med innslag av blåbær- og svak lågurtskog samt fattig myrskog i forsenkninger.

Bruk, tilstand og påvirkning: Skogen er flersjiktet med noe glennepreg der det har falt ned en del større trær. Det finnes en del død ved, både stående og liggende. Det fleste dødvedelementene er av mindre dimensjon, men det finnes også noen grove stammer og i forskjellige nedbrytningsfaser. Lokaliteten ser ut til å være lite hogstpåvirket de siste 30-40 årene. Det er noe slitasje fra turstier som leder gjennom lokaliteten.

Artsmangfold: Det er tidligere registrert vaniljerot (*Monotropa hypopitys*), men ved befarings i 2016 ble det ikke registrert noen interessante arter. Både mengde av gamle trær, dødved og glennepreg medfører et visst potensial for spesielle lavsamfunn. I tillegg kan lokaliteten være interessant for fugler knyttet til gammel barskog.

Fremmede arter: Det ble ikke registrert noen fremmede arter.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten inneholder per i dag noen av de naturkvalitetene og elementene som er viktige for å ivareta biologisk mangfold i landskapet. Lokaliteten har derfor en viktig funksjon for å tiltrekke og huse arter som etter hvert kan spre seg til andre deler av nærområdet når strukturen der har utviklet seg tilstrekkelig. Gammel barskog i lavlandet i boreonemoral sone er sjeldent.

Verdivurdering: Lokaliteten har en fin bestand av flersjiktet gammel barskog i lavlandet. Med 32 daa er den middels stor og mengde store trær og andel dødved er lav-middels, men mangel på rødlistede arter og andre signalarter trekker verdien noe ned, slik at lokaliteten er vurdert som lokalt viktig (C- verdi).

Skjøtsel og hensyn: Naturkvalitetene i området i dag er sårbare for hogst og andre inngrep. Fri utvikling vil kunne øke områdets potensial for fremtiden som et biologisk viktig skogområde. Liggende dødved som berører stien kan flyttes men bør forbli i lokaliteten.

3 Ishavet vest

Naturtype: Gammel barskog - Gammel granskog
BMVERDI: B

Areal: 8daa

Innledning: Lokaliteten er registrert i oktober 2016 av Anders Thylén og Madlaina Bichsel, BioFokus, i forbindelse med kartlegging for Frivillig vern. Lokaliteten erstatter den gamle lokaliteten (BN00018469), som ble kartlagt i 2000 av Øystein Røsok (Røsok 2000) og lagt in i Naturbase av BioFokus i forbindelse med kartlegging og verdisetting av naturtyper i Vestby kommune i 2003 (Blindheim & Olsen 2004).

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten grenser mot Ishavet-naturreservat (VV00000839) og ligger på vestsida av reservatet litt sør av midten.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Biotopen består av gammel granskog på god bonitet som omkranser et lite fuktstråk med intermediær-rik sumpskog . Grunntyper er sterkt intermediær litt kalkrik myr- og sumpskogsmark samt blåbærskog (til dels småbregnedominert i fuktige sig), med noe innslag av svak lågurtskog. I sumpskogen er det innslag av svartor, mer enn 10 trær, opp til 25 cm, med smågraner, hemmet i veksten, innimellom. Det finnes også mye bjørk av mindre dimensjoner, opp til 15 cm. I feltsjiktet vokser bl.a. fredløs, vassmynte, skogrørkvein, krypsleie og skogsivaks i sumpdelen, og teiebær, skogfiol, og gaukesyre i granskogen.

Bruk, tilstand og påvirkning: Trærne i sumpskogen er av forholdsvis små dimensjoner, og det er lite av stående og liggende død ved. I 2000 ble det observert gamle, mørke stubber etter hogst i skylda. Granskogen som omgir sumpa er fleraldret og flersjiktet, med diameter opp til 35 cm. Andel stående dødved her er rimelig stor og skyldes et insektsangrep som trolig har kommet etter den forrige befarings i 2000. Av liggende dødved ble det registrert enkelte læger av gran. Menneskelig inngrep de siste tre til fem tiår vurderes som svært lite.

Artsmangfold: Det ble registrert mye gammelgranlav (*Lecanactis abietina*) og en god del hengelav (kun vanlige arter) på gran. I sumpen finnes en stor bestand av myrkongle (*Calla palustris*). Flersjiktet gammel granskog grensende til sumpskog har bla. betydning som oppvekstområde for storfugl. Dette ble illustrert ved at det ble skremt opp et storfuglkull i biotopen i 2000. Lokaliteten kan også være interessant for andre fugler knyttet til gammel barskog.

Fremmede arter: Det ble ikke registrert noen fremmede arter.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en del av kantsonen til flatmyra «Ishavet NR» og har dermed en viss bufferfunksjon for myra. I tillegg inneholder lokaliteten per i dag noen av de naturkvalitetene og elementene som er viktige for å ivareta biologisk mangfold i landskapet. Lokaliteten har derfor en viktig funksjon for å tiltrekke og huse arter som etter hvert kan spre seg til andre deler av nærområdet når strukturen der har utviklet seg tilstrekkelig. Gammel barskog i lavlandet i boreonemoral sone er sjeldent.

Verdivurdering: Viktigste kvalitet er forholdsvis intermediær-rik sumpskog med god fuktighet, omgitt av sjiktet granskog på god bonitet. Med 8 daa er lokaliteten ganske liten og det mangler rødlistearter, men mengde eldre trær og andel dødved sammen med nærheten til en lokalitet med A-verdi (Ishavet NR) trekker verdivurdering opp til at lokaliteten er vurdert som viktig (B- verdi).

Skjøtsel og hensyn: De kartlagte naturverdiene er ikke avhengig av skjøtsel for å opprettholdes og videreutvikles. Videreutvikling av gamle trær og død ved krever at hogster ikke gjennomføres innenfor de avtegnede grensene.

4 Slettemåsan nord

Naturtype: Gammel barskog - Gammel granskog
BMVERDI: B

Areal: 36,9daa

Innledning: Lokaliteten er registrert i oktober 2016 av Anders Thylén og Madlaina Bichsel, BioFokus, i forbindelse med kartlegging for Frivillig vern 2016. Lokaliteten erstatter den gamle lokaliteten (BN00018214), som ble kartlagt i 2000 av Øystein Røsok (Røsok 2000) og lagt in i Naturbase av BioFokus i forbindelse med kartlegging og verdisetting av naturtyper i Vestby kommune i 2003 (Blindheim & Olsen 2004).

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger i østre del av sørspissen av Vestby kommune, sørvest for Ishavet-naturreservat. Søren den er avgrenset av fylkesgrense mot Østfold (området videre sørøver er ikke undersøkt). Mellom lokaliteten og reservatet ligger det en skogsveg og en del grøftet produksjonsskog som ligger litt lavere enn lokaliteten. Forøvrig er hele lokaliteten omgitt av noe yngre furuskog på koller og produksjonsskog og til dels grøftet sumpskog i dalene.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten er kartlagt som «gammel granskog» iht. utkast til nytt DN 13- faktaark (T. H. Hofton, 2014). Den består av fleraldret granskog på middels god bonitet (G14), i hovedsak på blåbærmark, stedvis fuktig og grensende til sumpskog. I tillegg til gran finnes en del furu, osp og bjørk.

Bruk, tilstand og påvirkning: Deler av skogen er siktet. Området er forholdsvis flatt. Det er få åpninger i bestanden, og dermed lite lys og mindre foryngelse enn det kunne vært ut fra vegetasjonstypen. Alle dimensjoner finnes, men størstedelen av kubikkmassen representeres av forholdsvis grovvokst skog, opp til 50 cm. Det finnes en del relativt grove osper (20 - 40 cm). Det er spredt med død ved i bestanden, med en del konsentrasjoner av granlæger, det meste relativt ferskt. Det er også partier med stående tørrgran, trolig etter insektsangrep. Skogen er i begynnelsen sammenbrudd og begynner å bli biologisk gammel. Det finnes spor etter gamle hogster i form av morkne stubber, men skogen ser ut til å være lite påvirket av skogsdrift de siste tre til fem tiår.

Artsmangfold: Gammelgranlav (*Lecanactis abietina*) vokser på mange trær i området, og det ble registrert piggbroddsopp (*Asterodon ferruginosus*) på et granlæger.

Fremmede arter: Det ble ikke registrert fremmede arter i lokaliteten.

Del av helhetlig landskap: Dette bestanden er blant de på eiendommen som ligger nærmest både å ha biologisk gammel skog, og høy bonitet.

Verdivurdering: Bestanden er med 37 daa en mellomstor skoglokalitet på relativt god bonitet som er i ferd med å bli biologisk gammel. Det er dokumentert få interessante arter, men mengden gammelskogselementer er økende, og området vurderes å ha god potensial for mange artsgrupper på relativt kort sikt. Lokaliteten er vurdert som viktig (B- verdi).

Skjøtsel og hensyn: De kartlagte naturverdiene er ikke avhengig av skjøtsel for og opprettholdes og videreutvikles. Videre utvikling av gamle trær og død ved kan skje ved at hogst unngås innenfor de avtegnede grensene.

5 Ishavet NR

Naturtype: Intakt lavlandsmyr i innlandet - Flatmyr
BMVERDI: A

Areal: 165,3daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt i forbindelse med NiN-kartlegging i et utvalg av verneområder i Oslo og Akershus 2012. Kartleggingen ble utført av BioFokus ved Ulrika Jansson 6. september 2012 (Jansson et al. 2012). Avgrensning og beskrivelse er oppdatert i 2016 av Anders Thylén og Madlaina Bichsel, BioFokus, i forbindelse med Frivillig vern.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Ishavet NR ligger hovedsakelig i Vestby kommune, men søndre del går så vidt inn i Moss kommune. Naturreservatet ligger i et barskogområde og er omgitt av koller og slake åspartier. Myra er en jordvannspåvirket flatmyr, som ligger i et nord-sørgående dalsøkk øst for Kambo.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen beskrives best som en intakt lavlandsmyr i innlandet med utformingen flatmyr. I NiN-kartleggingen ble en lang rekke fattige myr- og skogtyper registrert, men den kunne enklest beskrives som et våtmarksmassiv med utformingen jordvannsmyr. Myra er langstrakt med noe helning fra nord mot sør. Det er mest torvmosedominerte partier med stort innslag av gress- og halvgressarter, men også svært våte partier med dominans av takrør. Pors, skogsivaks, bukkeblad og mannasøtgras ble sparsomt observert. Kantene er svak tresatt med bjørk og furu. Det finnes flekkvis små ombrotrofe partier med tuevegetasjon. På fastmarken på sidene av myren dominerer furu og gran.

Bruk, tilstand og påvirkning Myra er ikke utsatt for grøfting, men det finnes en del grøfter i kanten mot fastmarksskog, særlig i søndre del. To merkede skiløyper krysser myra.

Artsmangfold: Det finnes noen rikere partier og myra har en registrert forekomst av den lille orkideen myggblom (ikke ettersøkt i 2012).

Fremmede arter: Ingen fremmede arter ble registrert.

Del av helhetlig landskap: Myra utgjør en spesiell naturtype i et landskap dominert av fattige skogtyper.

Verdivurdering: Store intakte myrer er sjeldne i boreonemoral sone og våtmarksmassiv er i sin helhet rødlistet som nær truet (NT). Lokaliteten utgjøres av en 173 daa stor intakt lavlandsmyr og vurderes til svært viktig (A).

Skjøtsel og hensyn: Drenering av myra eller nærliggende myrskog må unngås. Eventuelt kan grøfter i søndre del av området gjenfylles.

Artsmangfold

Med unntak av grønnsko (*Buxbaumia viridis*) (NT) som ble funnet i 2000 i kjerneområde 1, myggblom (*Hammarbya paludosa*) (NT) som ble registrert i Ishavet naturreservat i 1970 og vepsearten *Dolerus ferrugatus* (NT) som ble registrert i 2014 på kulturmark på Vestjordet i midt-vestre del av verneforslaget, er det ikke registrert noen rødlistearter innenfor lokaliteten. De funnene er hentet fra Artskart (Artskart 2017). Rett utenfor avgrensningen, i dammen ved Ødemørkgården, er det i tillegg kartlagt storsalamander (*Triturus cristatus*) (NT), sist i 2015.

Et lite område i midtre del av Ødemørk hadde på noen få kvadratmeter noe hassel, blåveis og markjordbær. Ellers finnes svakere lågurtvegetasjon spredt men sparsomt i landskapet. Enkelte intermediære-svakt rike sumpskogspartier finnes, bl.a. med en forekomst av myrkongle. Utover boreale treslag finnes noen få eik og lind spredt i landskapet. Det er forholdsvis mye grov osp i området, og det burde være et visst potensial for arter fra lungeneversamfunnet. Likevel ble kun stiftfylllav (*Parmeliella triptophylla*) påvist og kun på få trær. Unge og tette generasjoner av gran er trolig en viktig årsak til denne mangelen.

På gran forekommer i partier relativt rikelig med gammelgranlav (*Lecanactis abietina*) og hengelavsamfunn. På gran ble det ellers kun funnet piggbroddsopp (*Asterodon ferruginosus*) av interessante arter.

Det er potensial for spettefugl innenfor lokaliteten, og en flaggspett ble hørt. Storfugl med kull er tidligere observert i området. Andre fugl knyttet til eldre barskog kunne etter hvert profitere på økende forekomst av skogsstrukturelementer som store trær og dødved.

Dynekjuke (*Perenniporia subacida*) (EN) er funnet i en liten naturskogslokalitet rett utenfor området over fylkesgrensa. Dette viser at det er potensial i landskapet, forutsatt at de rette strukturelementene får utvikle seg.

Det registrerte artsmangfoldet er lavt og få interessante arter ble påvist. Med relativt høy bonitet og økende mengde strukturelementer vil området likevel på litt sikt få bedre potensial for flere artsgrupper. Lokaliteten gis en stjerne (*) for artsmangfold.

Tabell: Artsfunn i Ødemørk. Kolonnen Totalt antall av art summerer opp antall funn innenfor området. 0 betyr at artsfunnet ikke er tallfestet, men begreper som mye, en del, sparsomt, spredt o.l. er brukt. Det store tallet i kolonnen Funnet i kjerneområde henviser til hvilke kjerneområder arten er funnet. Det lille tallet angir hvor mange funn som er gjort i hvert kjerneområde. 0 betyr tekstlig kvantifisering. Små tall uten kjerneområdenummer angir funn utenfor kjerneområder.

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerne-område (nr)
Fugler	<i>Buteo buteo</i>	musvåk			
Karplanter (Norge)	<i>Hammarbya paludosa</i>	myggblom	NT		5
	<i>Tilia cordata</i>	lind			
Lav	<i>Lecanactis abietina</i>	gammelgranlav			3 4
	<i>Parmeliella triptophylla</i>	stiftfylllav			1
Moser	<i>Buxbaumia viridis</i>	grønnsko	NT		1
Sopper	<i>Asterodon ferruginosus</i>	piggbroddsopp			4
	<i>Phellodon tomentosus</i>	beltesølvpig			5

Avgrensning og arrondering

Det avgrensede området følger fylkesgrensen i sør og forøvrig eiendomsgrensen med unntak for Ishavet i øst, hvor naturreservatgrensen følges isteden. I tillegg er området rundt bebyggelse og landbruksområde sentralt på eiendommen utelatt fra verneforslaget.

Det er ingen klare topografiske skiller som avgrenser verneforslaget fra områdene rundt, med noe unntak for myrstråket (Ishavet) i øst. Området grenser i partier mot hogstflater og yngre produksjonsskog, forøvrig hovedsakelig mot eldre produksjonsskog (som ikke nødvendigvis skiller seg stort fra skogen innenfor verneforslaget). Totalt utgjør Ødemørk 3086 daa og arronderingen er middels god.

Det skogdekte arealet er noe mindre enn totalen. Dette gir to stjerner (**) på størrelse. Arealen skog med høy bonitet må sies å være forholdsvis stor i regional sammenheng. Det er sjeldent å finne såpass store, sammenhengende områder med denne typen skog i lavlandet i boreonemoral sone.

Et par naturtypelokaliteter med gammel barskog finnes grensende til området på andre siden fylkesgrensen, bl.a.en A-lokalitet i sørvest. Hvis en hadde inkludert disse arealene i verneområdet ville det kunne bidratt til å øke verneverdien.

Vurdering og verdisseting

De største verdiene ved området er klart knyttet til de høyproduktive områdene hvor det i dag står grovvokst granskog. Vi har valgt å gi to stjerner på rikhet for denne skogtypen som ikke har noen spesielt rik karplanteflora, men som er høyproduktiv. En del eldre, flersjiktet furuskog på høyere liggende deler forekommer også. Stedvis finnes en del grov osp og spredt finnes mye død ved av gran og borealt løv. Relativt høy andel produksjonsskog, mangel på skoglig kontinuitet og kontinuitet i død ved, samt lav diversitet av sjeldne og trua arter trekker verdien ned. Verdien ligger totalt sett mellom lokal (*) og regional verdi (**). Vi mener å kunne forsvare to stjerner ut fra områdets sjeldenhet med mye høyproduktiv lavlandsskog og med et stort fremtidig potensial for å huse arter med denne typer miljøer som levested. Vi mener også at det med et slikt fokus er riktig å inkludere en del areal som enda i dag har mer karakter av produksjonsskog enn av skog.

Et par naturtypelokaliteter med gammel barskog finnes grensende til området på andre siden fylkesgrensen, bl.a.en A-lokalitet i sørvest (med funn av EN-art på dødved). Hvis en hadde inkludert disse arealene i verneområdet ville det kunne bidratt til å øke verneverdien.

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Ødemørk. Ingen stjerner (0) betyr at verdien for kriteriet er fraværende/ ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for for verdisetting i metodekapittelet.

Kjerneområde	Urørthet	Død ved mengde	Død ved kontin.	Gamle bartrær	Gamle løvtrær	Gamle edel-løvtrær	Tre-slagsfordeling	Topografisk-variasjon	Vegetasjons-variasjon	Rikhet	Arter	Størrelse	Arrondering	Samlet verdi
1 Ishavet nord I	*	*	*	0	**	0	**	**	*	*	*	-	—	*
2 Ishavet nord II	**	*	*	**	*	0	*	*	*	0	*	-	—	*
3 Ishavet vest	**	**	**	**	0	0	**	**	**	**	*	-	—	**
4 Slettemåsan nord	**	**	*	**	*	0	**	*	*	**	*	-	—	*
5 Ishavet NR	**	*	*	*	0	0	*	*	**	*	*	-	—	*
Samlet vurdering	*	**	*	**	**	0	**	*	**	**	*	**	**	**

Referanser

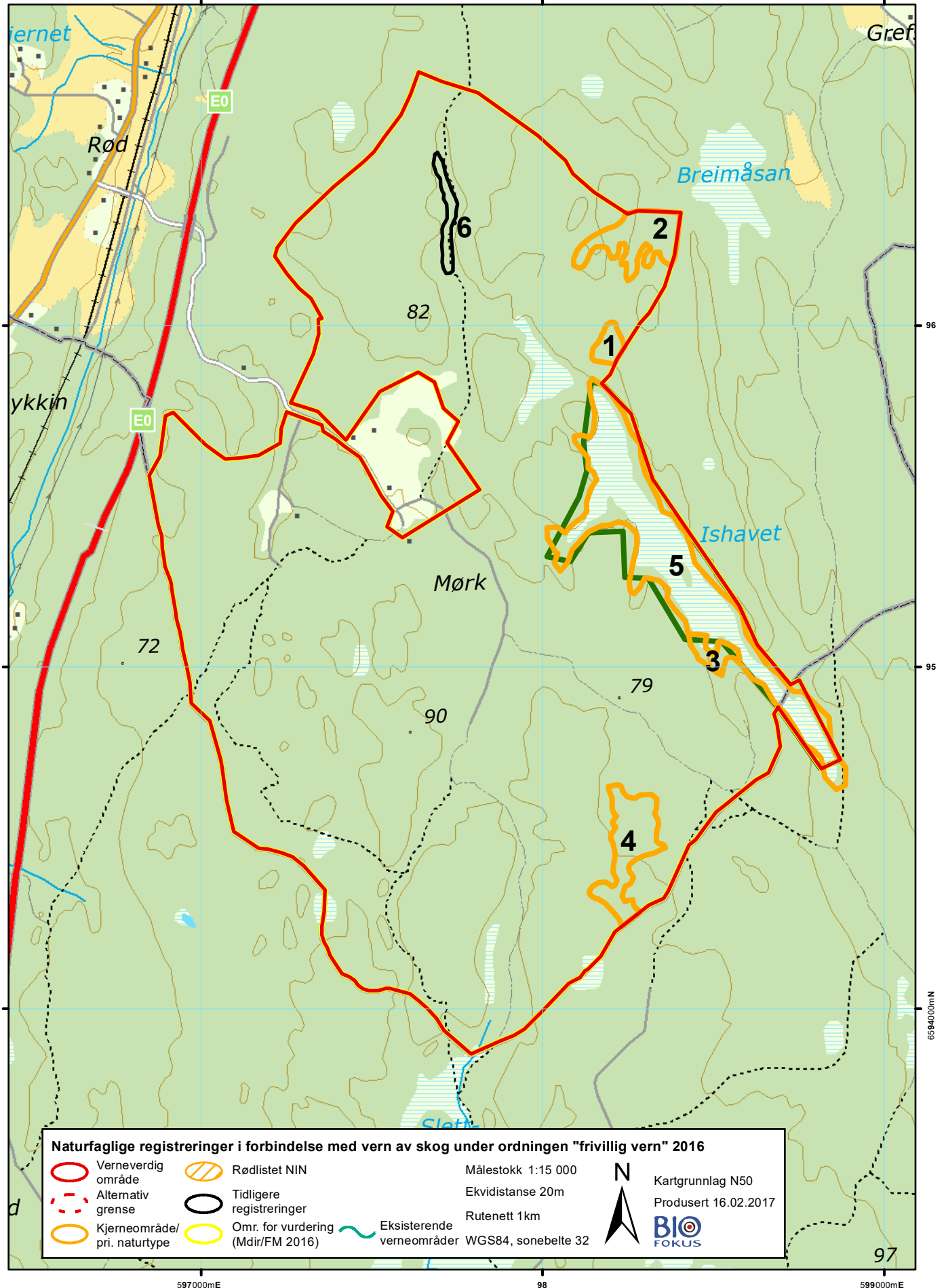
Blindheim, T., & Olsen, K. M. (2004). Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold i Vestby kommune (2004-8). Siste Sjanse.

Framstad, E., Blindheim, T., Erikstad, L., Thingstad, P.G. og Storeid, S-E. 2010. Naturfaglig evaluering av norske verneområder. NINA rapport 535. 177 s. + vedlegg.

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Brandrud, T.E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet. – NINA Oppdragsmelding 769: 1-9.

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. og Brandrud, T.E., 2002. Evaluering av skogvernet i Norge. Fagrapport 54, NINA. 146 s.

Røsok, Ø. (2000). Nøkkelbiotopregistreringer i Ødemørk, Vestby kommune. Skogtakst.

Bilder fra området Ødemørk

Grove furutrær i gammelt barskogsområde. Foto: Madlaina Bichsel

Rester av eldre ospesuksesjoner finnes spredt i området. Foto: Anders Thylén

Begynnende store dødvedmengder i kjerneområdet Slettemåsan nord. Foto: Anders Thylén

Tidligere grøftet område nord for parkeringsplassen utvikler seg etterhvert til et stort sumpskogsområde. Foto: Madlaina Bichsel